

Юлія ХРИСТОВА

доцент кафедри
кримінального права та кримінології
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна),
кандидат юридичних наук, доцент

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
КРИМІНОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ ПРАВОСУДДЯ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Сьогодні, попри повномасштабну війну, в умовах суттєвої активізації процесів європейської та євроатлантичної інтеграції України успішне проведення судової реформи стало однією з базових вимог Європейського Союзу для подальшого просування на цьому шляху, а тому набуло особливо важливого значення. Зокрема, серед 10-ти пріоритетів від Європейського Союзу, на яких треба зосередитись Україні у сфері верховенства права та виконати протягом 2026 року у межах Кластера 1 «Основи» в переговорному процесі про вступ до ЄС, крім інших зобов'язань, щоб підтвердити готовність держави до вступу, традиційно є і судова реформа [1].

Як позитив, слід зауважити, що відповідно до щорічної доповіді Європейської комісії про стан виконання Україною у 2025 році реформ, необхідних для вступу до Європейського Союзу, попри загострення агресивної війни росії, включно зі значним зростанням повітряних атак на міста та цивільні об'єкти, що призвело до збільшення кількості жертв серед населення, Україна продемонструвала надзвичайну стійкість та потужну прихильність до свого європейського шляху [2].

Разом з цим, попри визначення в Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки основних засад та напрямів подальшого сталого функціонування та розвитку системи правосуддя України з урахуванням кращих міжнародних стандартів та практик [5], вона була виконана лише частково [3], а нову Стратегію на подальший період ще й досі не затверджено.

Більше того, у 2023 р. з Кримінального кодексу України було виключено ст. 375 «Постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови», яку було визнано неконституційною, оскільки вона, як зазначено у відповідному Рішенні Конституційного Суду України від 11 червня 2020 р. № 7-р/2020 (далі – Рішення) [6], суперечить принципів верховенства права, а саме такому його елементові, як юридична визначеність, та не узгоджується з принципами незалежності суддів, обов'язковості судового рішення, а отже, суперечить частині першій статті 8, частинам першій, другій статті 126, частині першій, пункту 9 частини другої статті 129 Конституції України.

Проте всупереч тому, що Конституційний Суд України зазначив, що Верховна Рада України має привести у відповідність із Конституцією України та цим Рішенням нормативне регулювання, встановлене статтею 375 КК України, постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови ще й досі не криміналізовано.

Таким чином, на сьогодні в Україні питання кримінальної відповідальності судді за завідомо неправосудне рішення залишилося без належного законодавчого врегулювання. До порядку денного десятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання було включено чотири законопроекти (№ 3500; № 3500-1; № 3500-2; № 3500-3) про внесення відповідних змін до Кримінального кодексу [4], проте у вересні 2024 року їх було знято з розгляду.

У контексті проблеми міри справедливих рішень органів публічної влади і взаємозв'язку з ідеєю однакового поводження принцип юридичної визначеності вимагає, щоб учасники правовідносин дотримувалися переважно визнаних суспільством стереотипів і правил поведінки, і щоб ці стереотипи у свою чергу визнавалися судами.

Таким чином, засада правопевності гарантує громадянам можливість передбачати наслідки як своєї поведінки, так і поведінки органів публічної влади, їх службових і посадових осіб. Його джерелом, на чому обґрунтовано наголошується в правовій доктрині, є концепція передбачуваності, згідно з якою суб'єктам має бути забезпечена можливість планувати свої дії із впевненістю, що вони знають про правові наслідки своєї поведінки. Цей

принцип вимагає, зокрема, аби правові акти заздалегідь оприлюднювалися, діяли на майбутнє, були ясними, точними, чіткими та несуперечливими. Застосування актів також має бути передбачуваним для індивідів.

У сфері кримінального судочинства принцип правової визначеності стосується не тільки суддів, але й інших учасників судового процесу. Таким чином, рішення суддів, яке не відповідає легітимним очікуванням учасників судового процесу, і є неправосудним. Вказане волевиявлення суддів руйнує, нівелює принцип верховенства права.

Більше того, існування оціночних понять у тексті закону про кримінальну відповідальність не порушує принципу верховенства права, оскільки є об'єктивною необхідністю та допускається для використання у будь-якій галузі права. У разі прийняття протилежної позиції неконституційними слід визнати усі норми національного законодавства України, що містять такі поняття.

Таким чином, проблематика криміналізації постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови потребує подальших наукових розвідок для здійснення її нормативного вирішення у відповідності з Конституцією України та належного забезпечення кримінологічного захисту правосуддя.

1. 10 пріоритетів від ЄС, на яких треба зосередитись Україні у сфері верховенства права. *Лабораторія законодавчих ініціатив* : веб-сайт. URL: <https://parlament.org.ua/news/10-priorities-from-the-eu-for-ukraine-in-the-field-of-the-rule-of-law/>.

2. Єврокомісія відзначила поступ України в реформах, але наголосила на ризиках в антикорупційній сфері та судочинстві. *Центр прав людини ZMINA* : веб-сайт. URL: <https://zmina.info/news/evrokomisiya-oczynyla-progres-ukrayiny-na-shlyahu-do-yes-pozytyvni-kroky-u-reformah-ale-zasterezheniya-shhodo-antikorupczijnoyi-sfery-j-sudochynstva/>.

3. Нова стратегія судової реформи: що влада планує зробити з правосуддям до 2029 року. *Судово-юридична газета*: веб-сайт. URL: <https://sud.ua/uk/news/publication/310626-novaya-strategiya-sudebnoy-reformy-cho-vlast-planiruet-sdelat-s-pravosudiem-do-2029-goda>.

4. Постанова Верховної Ради України від 5 вересня 2023 року № 3369-IX «Про порядок денний десятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання». *Верховна Рада України*: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3369-IX#n10>.

5. Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки : указ Президента України від 11 черв. 2021 р. № 231/2021. *Верховна Рада України*: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/231/2021#Text>.

6. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 55 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 375 Кримінального кодексу України від 11 червня 2020 р. Справа No 1-305/2019(7162/19). *Верховна Рада України* : веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-20#Text>.

Тетяна ЖЕГЛІНСЬКА
старший викладач кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИ КОЛАБОРАНТА У КРИМІНОЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ: СОЦІАЛЬНІ Й ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ

Дослідження особистості колаборанта займає вагоме місце в сучасній кримінологічній науці, оскільки колабораційна діяльність створює істотну загрозу національній безпеці та суспільній рівновазі в умовах збройної агресії російської федерації проти України.

Динамічний розвиток злочинності та трансформація суспільних відносин зумовлюють необхідність запровадження законодавцем нових складів кримінальних правопорушень, які раніше були відсутні в кримінальному законодавстві, з метою своєчасного й ефективного реагування на злочинні прояви та забезпечення охорони соціальних інститутів. Саме тому криміналізація колабораційної діяльності стала адекватною та своєчасною відповіддю на виклики, пов'язані з повномасштабним вторгненням держави-агресора та тимчасовою окупацією частини території України. За період перебування у сфері кримінально караних діянь